

**INVOCAREA CHESTIUNII PREJUDICIALE - OBLIGAȚIE SAU
FACULTATE A INSTANȚELOR NAȚIONALE?**

ANDREEA OLGA ALEXANDRU

Principiul aplicabilității directe a dreptului comunitar în ordinea juridică internă presupune ca orice persoană fizică sau juridică să poată invoca normele dreptului comunitar în fața oricărei instanțe naționale.

În baza aceluiași principiu instanțele naționale sunt obligate să aplice dreptul comunitar în cauzele în care sunt sesizate. Complexitatea dreptului comunitar și varietatea cazurilor care pot ajunge în fața judecătorului național determină necesitatea ca acesta să poată beneficia în anumite situații de clarificări, cu privire la dreptul comunitar aplicabil în cazul în speță, provenite de la organul judiciar comunitar, respectiv Curtea de Justiție¹.

Prin aceasta se asigură atât aplicarea unitară a dreptului comunitar de către instanțele tuturor statelor membre, cât și o colaborare eficientă între jurisdicțiile naționale și Curtea de Justiție².

Această intervenție a Curții de Justiție nu se face decât în scopul acordării unor indicații privind modul de aplicare al dreptului național și nu pentru a se substitui justiției naționale, care este însă ținută să se conformeze acestor indicații³.

Interpretarea dreptului comunitar nu poate fi lăsată în sarcina judecătorilor din statele membre. Pe întreg teritoriul Uniunii Europene acest drept al Comunităților trebuie să aibă o semnificație și o întindere identice; se consideră că exigența uniformității aplicării este una inerentă existenței însăși a Uniunii.

Drepturile conferite particularilor și obligațiile care rezultă în sarcina acestora din dreptul comunitar trebuie să fie aceleași, indiferent de locul unde ei se află și indiferent de judecătorul care se pronunță asupra acestor drepturi și obligații.

¹ Marian Mihăilă, Dan Stan, Carmen Suci, *Drept comunitar instituțional*, Editura Eftimie Murgu, Reșița, 2007, p. 206.

² Joël Rideau, *Droit institutionnel de l'Union et des communautés européennes*, Editura Librairie Générale de Droit, Paris, p. 933.

³ Viorel Marcu, Nicoleta Diaconu, *Drept comunitar general*, Editura Lumina Lex, București, 2002, p. 268.

Mecanismul chestiunilor prejudiciale, nu reprezintă o noutate pentru dreptul românesc. Codul de procedură penală din 1936 conținea astfel de chestiuni, care erau trimise de instanța penală spre rezolvare instanței civile. De asemenea, excepțiile de neconstituționalitate, ridicate în fața judecătorului a quo și trimise spre soluționare Curții Constituționale, judecător *ad quem*, sunt asemănătoare chestiunilor prejudiciale⁴.

Art. 234⁵ TCE a fost folosit ca un mijloc pentru a dezvolta infrastructura ordinii juridice comunitare. Prin intermediul procedurii hotărârii prejudiciale, Curtea are o “vedere panoramică” asupra Comunității, ce conduce la cunoașterea detaliată a exercitării de către instanțele naționale a calității de judecător comunitar⁶.

Pentru a înțelege mai bine rolul deosebit al acestei proceduri de cooperare în menținerea unității dreptului comunitar, este suficient să arătăm că aproape toate marile decizii ale Curții au fost pronunțate asupra unor chestiuni prejudiciale⁷.

Astfel procedura prejudicială rămâne un mijloc esențial pentru armonizarea aplicării dreptului comunitar pe teritoriul Uniunii Europene⁸.

Curtea Europeană de Justiție are competența de a interpreta tratatele constitutive, precum și protocoalele și anexele acestora, actele instituțiilor comunitare care sunt obligatorii sau nu, acordurile internaționale încheiate de comunități și acte ale instituțiilor create prin astfel de acorduri, prevederi ale dreptului comunitar la care se face referire în legislațiile naționale⁹.

⁴ Emanoil Corneliu Mogîrzan, *Introducere în dreptul comunitar*, Editura Fides, Iași, 2003, p. 278.

⁵ Curtea de justiție este competentă să hotărască, cu titlu prejudicial privind:

- interpretarea prezentului Tratat;
- validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile comunitare și de BCE;
- interpretarea statutelor organismelor create printr-un act al Consiliului, în măsura în care statutele prevăd acest lucru (alin. 1).

Atunci când o astfel de problemă este ridicată în fața unui organ de jurisdicție al unui stat membru, acest organ poate, dacă el consideră că este necesară o decizie privind această chestiune pentru a proceda la judecarea cauzei sale, să ceară Curții de Justiție să hotărască în această privință (2).

Atunci când o astfel de problemă este invocată în cadrul unei cauze aflate pe rolul unui organ de jurisdicție național, ale cărui hotărâri nu pot face obiectul vreunei căi de atac potrivit dreptului intern, acel organ este obligat să sesizeze Curtea de Justiție (alin.3).

⁶ Tudorel Ștefan, *Introducere în dreptul comunitar*, Editura C.H.Beck, București, 2006, p. 73.

⁷ Emanoil Corneliu Mogîrzan, *op. cit.*, p. 278.

⁸ Henry Oberdoff, *L'Union européenne*, Editura Dalloz, Paris, 2004, p. 139.

⁹ Joël Rideau, *op. cit.*, p. 935.

Competența Curții nu este subordonată efectului direct al actelor comunitare¹⁰ și nici caracterului lor obligatoriu¹¹. Totuși dacă o dispoziție a unei directive netranspuse nu poate fi invocate împotriva particularilor, Curtea va refuza să statueze asupra chestiunilor prejudiciale având în vedere lipsa efectului direct.

Cererile pentru interpretarea validității pot avea legătură numai cu legislația secundară (inclusiv prevederile acordurilor internaționale încheiate de Comunități).

Instanțele naționale nu pot să ceară Curții să interpreteze dreptul comunitar prin declararea unei prevederi din legislația națională ca fiind compatibilă sau incompatibilă cu dreptul comunitar, întrucât sarcina Curții este interpretarea dreptului comunitar, nu aplicarea acestuia în dreptul național. Astfel, Curtea de Justiție nu pronunță o decizie în cazul supus judecării instanțelor naționale, ci se pronunță, la cererea acestora din urmă asupra unor aspecte legate de interpretarea unei norme comunitare adusă în fața instanțelor naționale¹².

Organele de jurisdicție care pot solicita o hotărâre prejudicială

Întrucât conceptul de instanță nu este definit prin tratat, urmează ca sfera lor să fie precizată extensiv. Se consideră că pot fi incluse în această categorie acele organe care, conform terminologiei obișnuit folosite în fiecare stat, aparțin judiciarului în sens larg, cu condiția ca ele să îndeplinească o serie de condiții comune – instituție, stabilită prin lege, permanentă și independentă, competență în soluționarea litigiilor, definite în sens larg, ale cărei proceduri implică respectarea principiului contradictorialității și aplicarea regulilor statului de drept – ulterior, jurisprudența a mai adus precizări, arătându-se, spre exemplu, că se poate compensa lipsa de contradictorialitate a procedurii cu o largă independență a organului în cauză.

Dreptul de a invoca o chestiune prejudicială aparține astfel tuturor organelor de jurisdicție indiferent care este competența lor materială (fie că este în materie civilă, penală, contencios administrativ, comercială, fiscală, dreptul muncii, inclusiv în cazul în care se judecă asupra constituționalității legilor)¹³.

¹⁰ Hotărârea Curții din 20 mai 1976. Cauza 111/75, Quirino Mazzalai c. Ferrovie del Renon.

¹¹ Hotărârea Curții din 15 iunie 1976, Cauza 113/75 Frecassetti c. Amministrazione delle finanze dello Stato.

¹² Marin Voicu, *Introducere în dreptul European*, Editura Universul juridic, București, 2007, p. 163.

¹³ Guy Isaac, Marc Blanquet, *Droit general de l'Union européenne*, Editura Dalloz, 2006, p. 451.

S-a considerat în acest sens, că tribunalele care exercită autoritatea administrativă în proceduri necontencioase, privind spre exemplu cererile pentru confirmarea convenției de asociere a unei companii în scopul înmatriculării sale, nu pot să facă trimiteri la Curte, el acționând independent de vreun litigiu care s-a putea naște numai atunci când confirmarea este refuzată¹⁴.

Un organism care exercită funcții de anchetă în cadrul unui sistem de instrucție în materie penală poate să facă trimitere chiar într-o fază preliminară a anchetei când potențialul acuzat nu a fost încă identificat¹⁵.

Decizia privind etapa din proces în care se poate trimite o cerere de hotărâre depinde numai de instanța națională, care este singura ce cunoaște starea de fapt din dosarul aflat pe rol, argumentele părților și ceilalți factori ce țin de eficiența și economia procedurii. Esențial este ca procedura să nu se fi încheiat deja.

Nu îi incumbă Curții să determine dacă decizia prin care o problemă prejudicială este adusă în fața ei a fost luată potrivit regulilor dreptului național care cârmuiesc organizarea tribunalelor și procedura lor, ea trebuind să se conformeze acestei decizii a unui tribunal care a solicitat o hotărâre prejudicială.

Trimiterea făcută de un tribunal național va fi valabilă și va fi luată în considerare de către organul comunitar de justiție cât timp ea nu a fost retrasă de către acest tribunal sau nu a fost infirmată în recurs de către o instanță superioară a acesteia¹⁶.

Instanța națională nu are o libertate nelimitată în alegerea momentului. Dacă trimiterea se face la primele termene ale procedurii, fără ca instanța să se lămurească cu privire la starea de fapt și de drept național, nu va avea ce să menționeze în cerere și va induce Curții o incertitudine cu privire la modul în care hotărârea preliminară este de natură să ajute la soluționarea litigiului național. În aceste condiții, există riscul ca trimiterea să fie tratată ca o simplă cerere ipotetică de exprimare a unei opinii, iar Curtea nu va răspunde¹⁷.

Curtea este așadar îndreptățită să decidă asupra interpretării sau validității prevederilor comunitare numai pe baza faptelor pe care tribunalul național i le prezintă și, în consecință, a modificat fondul întrebărilor ce i-au fost înfățișate ar fi incompatibil cu funcțiile Curții potrivit cu art. 234 și cu obligația de a asigura că guvernele statelor membre și părților în cauză le este dată posibilitatea de a

¹⁴ Nu au fost calificate ca organe de jurisdicție în accepțiunea comunitară nici o comisie administrativă cu vocație consultativă, nici un director al serviciilor fiscale abilitat să hotărască asupra reclamațiilor individuale, indiferent de calificarea rezultată din dreptul național.

¹⁵ Iuliana Weber, *Elemente de drept comunitar*, Editura Paralela 45, Argeș, 2007, p. 84.

¹⁶ Octavian Manolache, *Tratat de drept comunitar*, Editura C.H.Beck, București, 2007, p. 731

¹⁷ Tudorel Stefan, *op.cit.*, p. 73.

prezenta observațiile lor. Curtea a evidențiat împrejurarea că aprecierea validității unei măsuri pe care ea este chemată să o realizeze asupra unei trimiteri pentru o hotărâre prejudicială trebuie să fie în mod normal bazată pe situația care a existat la momentul în care măsura a fost adoptată, dar, uneori, această apreciere s-ar putea face prin referire la noi factori care au apărut ulterior adoptării ei, dacă documentele pe care le dețin permite concluzia că orice astfel de factori există în cazul respectiv.

Chestiunea prejudicială presupune existența a două conflicte de drept. Pe de o parte, aceste conflicte sunt conexe, respectiv soluționarea unuia este subordonate soluției care se va da celuilalt. În același timp rezolvarea lor nu aparține aceluiași gen de jurisdicții. Astfel chestiunea prejudicială reprezintă o excepție de la regula conform căreia, judecătorul acțiunii principale este și judecătorul excepției¹⁸.

În practică, a devenit evident un anumit grad de libertate a Curții în legătură cu întrebările puse de judecătorul național în sensul posibilității de reformulare a acestora, al completării lor și al modificării termenilor, de a răspunde parțial sau global, de a transforma o problemă de interpretare într-una de validitate sau de a interpreta normele dreptului comunitar pe care judecătorul nu le avusese expres în vedere, dacă se dovedește că această interpretare este necesară pentru soluționarea litigiului principal, ori de a examina motive de nevaliditate pe care judecătorul național nu le invocase¹⁹.

Decizia prin care se suspendă procedura și se trimite cauza de către tribunal la Curtea de Justiție urmează a-i fi notificată de acest tribunal. Părțile nu pot să încheie un acord prin care să se oblige tribunalele unui stat membru să solicite o hotărâre prejudicială, lipsindu-le astfel de posibilitatea exercitării independente a libertății lor de acțiune, care le este dată potrivit art. 234 alin.2 TCE; diviziunea atribuțiilor între Curtea de Justiție și tribunalele naționale este obligatorie și ea nu poate fi modificată sau exercitarea acestor atribuții nu poate fi împiedicată prin astfel de acorduri.

În ceea ce privește răspunsul dat de Curte, scopul hotărârii prejudiciale este de a decide asupra dreptului, iar această hotărâre este obligatorie pentru instanța națională în ceea ce privește interpretarea prevederii comunitare și a actului comunitar în cauză. Instanța națională care judecă un apel împotriva hotărârii primei instanțe naționale care a ridicat chestiunea prejudicială este obligată să respecte hotărârea Curții.

¹⁸ Emanoil Corneliu Mogîrzan, *Noțiunea de chestiune prejudicială și cea de acțiune în terminologia dreptului românesc și în cea a dreptului Uniunii Europene*, Revista Dreptul, nr. 5/2007, Anul XVIII, Seria a III-a, Tipografia "Bucureștii Noi", București, 2007.

¹⁹ Octavian Manolache, *op. cit.*, p. 732.

Instanțele naționale de fond nu sunt obligate să respecte deciziile instanței supreme din statul membru privind interpretarea dreptului comunitar. Chiar dacă instanța supremă obține o hotărâre prejudicială de la Curte, instanța de fond este obligată de hotărârea prejudicială, nu de decizia instanței naționale superioare.

Articolul 234 face o distincție între instanțele care au facultatea de a cere o hotărâre prejudicială – situație prevăzută de paragraful 2 – și instanțele ale căror decizii nu pot fi atacate, care au obligația de a o cere, conform paragrafului 3 al aceluiași articol. Explicația acestei distincții este pragmatică: instanțele de la un nivel jurisdicțional inferior, de regulă, trebuie să urmeze deciziile instanțelor superioare, în acest fel se evită supraîncărcarea Curții de Justiție.

Două teorii s-au născut în legătură cu definiția instanțelor ale căror decizii nu pot fi atacate: cea abstractă sau instituțională, în care numai instanțele supreme vor fi cele ale căror decizii nu pot fi atacate conform legii interne, și cea concretă sau funcțională, în care se încadrează orice instanță, dar datorită cazului aflat pe rol și a regulilor de procedură, deciziile sale nu pot fi atacate. Curtea Europeană de Justiție favorizează această ultimă interpretare²⁰.

Trimiterea facultativă

Judecătorul național însărcinat cu judecarea unei cauze are sarcina de a pronunța o hotărâre legală și, în acest scop trebuie să beneficieze de independență și să dispună de toate mijloacele îndeplinirii acestei responsabilități. În acest sens solicitarea Curții de Justiție pentru a-l sprijini în cauza pe care o judecă trebuie să fie astfel reglementată încât să-i confere posibilitatea să decidă dacă trebuie să solicite această intervenție, faza procedurală în care este necesară și chestiunile asupra cărora Curtea urmează să se pronunțe.

Libertatea de apreciere a judecătorului național care nu soluționează în ultimă instanță este întregă. El apreciază dacă în cauză se face o invocare pertinentă a dreptului comunitar și dacă se pune o problemă de interpretare a acestuia, răspunsul fiind necesar pentru soluționarea litigiului. Judecătorul național poate astfel ridica din proprie inițiativă o chestiune de interpretare²¹, asupra căreia va invita părțile să-și expună punctul de vedere.

Libertatea de apreciere a judecătorului național nu poate fi îngărdită prin convenția părților în proces (fie în sensul trimiterii, fie în acela al netrimiterii) și nici de reguli de procedură din dreptul național. Părțile în proces, inclusiv procurorul, nu pot cere sau obliga instanța să solicite o hotărâre prejudicială și

²⁰ Hotărârea Curții din 15 iulie 1964, Cauza 6/64, Costa c. Enel.

²¹ Hotărârea Curții din 16 iunie 198, Cauza 126/80 Salonia c/Poidomani et Giglio.

nici momentul în care trebuie formulată, întrucât textul art. 234 TCE include și libertatea de a alege momentul în care se face trimiterea, indiferent de stadiul procedurii²².

Tribunalele naționale, ale căror hotărâri sunt supuse unei căi judiciare de contestare potrivit dreptului național pot să ia în considerare validitatea actului comunitar și, dacă ele apreciază că motivele prezentate de părți în sprijinul nevalabilității sunt neîntemeiate, ele le pot respinge, hotărând că măsura este în întregime valabilă²³. Indiferent dacă există sau nu o cale judiciară de contestare a acelor hotărâri conform dreptului național, tribunalele respective nu au nici o competență de a declara aceste acte ca fiind nevalabile.

“Chiar dacă se conferă instanțelor naționale, ale căror hotărâri pot face obiectul unei căi de atac în dreptul intern, posibilitatea să adreseze Curții întrebări prejudiciale privind interpretarea sau legalitatea unor acte, art. 234 nu clarifică aspectul competenței acestor instanțe de a constata ele însele nulitatea unor acte ale instituțiilor comunitare”²⁴.

Această concluzie a fost dictată din două considerente.

În primul rând se are în vedere necesitatea aplicării uniforme a dreptului comunitar, asigurarea unității ordinii juridice comunitare și a cerinței fundamentale a certitudinii juridice.

În al doilea rând este necesară o coerență a sistemului protecției judiciare stabilite în Tratat, ca un sistem complet de căi și proceduri legale destinate să permită Curții să controleze legalitatea măsurilor adoptate de instituții. Această coerență cere ca atunci când validitatea unui act este contestată în fața unui tribunal național, atributul declarării nevalabilității actului trebuie să fie rezervat Curții, ea având competență să declare nulitatea actului instituției comunitare.

Singura libertate lăsată la îndemâna instanțelor ale căror hotărâri sunt atacabile este că aceste instanțe pot analiza legalitatea unui act comunitar și, dacă apreciază ca nefondate motivele de nulitate invocate de părți, le pot respinge, constatând că actul în cauză este legal. Printr-o asemenea acțiune, instanțele nu pun în discuție existența actului comunitar.

Trimiterea obligatorie

În cazul în care invocarea chestiunii prejudiciale ar avea doar un caracter facultativ, ar exista riscul de a nu-și atinge scopul său de uniformizare; un compromis original a fost inserat în Tratat, și anume instanțele a căror hotărâri

²² Joël Rideau, *op. cit.*, p. 957.

²³ Nu este obligatoriu ca hotărârea prejudicială să fie solicitată în primă instanță, ea poate să fie solicitată pentru prima dată și în apel.

²⁴ Hotărârea Curții din 22 octombrie 1987, Cauza 314/85, Foto Frost c Hauptzollamt Lubeck – Ost.

nu sunt susceptibile de a face obiectul unei căi de atac potrivit dreptului intern sunt obligate să sesizeze Curtea de Justiție²⁵.

Astfel magistratul care pronunță hotărârea în ultimă instanță nu beneficiază de aceeași libertate, în măsura în care ar putea să o folosească pentru a se sustrage obligației de trimitere.

Aceste instanțe, care trebuie să fie mai prudente decât cele ale căror hotărâri pot face obiectul unor căi de atac, dacă avem în vedere caracterul final al deciziei lor, nu sunt însă obligate să folosească procedura hotărârii prejudiciale dacă o problemă legată de interpretarea dreptului comunitar a fost ridicată și o consideră irelevantă, cum ar fi cazul în care răspunsul la întrebare, oricare ar fi acesta, nu poate permite soluționarea litigiului²⁶.

În schimb, dacă ele consideră necesar să folosească procedura hotărârii prejudiciale pentru a soluționa litigiul, art. 234 TCE le obligă să transmită dosarul la Curte.

Sunt totuși o serie de probleme care umbresc aparenta claritate a acestei obligații:

- cauzele judecate în procedură de urgență – pentru că e necesar ca magistratul să poată ține cont de răspunsul Curții la pronunțarea hotărârii, ceea ce poate afecta însuși caracterul urgent al procedurii. Curtea de Justiție a statuat că instanțele naționale care judecă fără cale de atac în dreptul intern în procedurile urgente pot să nu trimită cerere de hotărâre preliminară, în măsura în care orice parte va putea ulterior declanșa o judecată pe fond, în cursul căreia chestiunea de drept comunitar tranșată provizoriu în procedura sumară va putea fi examinată și va putea determina o trimitere conform art. 234 alin.3 TCE²⁷.

- situațiile în care nu este pertinentă dispoziția de drept comunitar, răspunsul care s-ar obține de la Curte, indiferent care ar fi acesta, neavând influență asupra soluției în speță.

- problema ridicată este identică uneia care a făcut deja obiectul unei hotărâri preliminare a Curții sau chestiunea de drept a fost rezolvată de Curte în jurisprudența sa (indiferent de natura procedurii, nu doar în trimerile pentru hotărâri prejudiciale. De exemplu, poate fi utilizată interpretarea Curții cu prilejul soluționării unei acțiuni a Comisiei împotriva unui stat membru)²⁸.

- aplicarea corectă a dreptului comunitar se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc nici unei îndoieli rezonabile²⁹. Este astfel foarte clar ce

²⁵ Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 453.

²⁶ Joël Rideau, *op. cit.*, p. 951.

²⁷ Hotărârea Curții din 13 februarie 1979, Cauza 85/76 Hoffmann – La Roche c. Comisiei.

²⁸ Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 453.

²⁹ Hotărârea Curții din 6 octombrie 1982 CILFIT c/Ministère de la Santé, cauza 283/81.

prevedere de drept comunitar se aplică, astfel încât nu există loc de îndoială. Înainte de a lua act de existența unei astfel de situații, instanța națională trebuie să fie convinsă că modul de soluționare a problemei respective este în mod vădit același pentru organele de jurisdicție ale celorlalte state membre. Judecătorul național trebuie să țină cont totuși de caracteristicile dreptului comunitar și în mod special, de natura specifică a conceptelor și principiilor ce îl guvernează, de dificultățile impuse de interpretarea sa, de versiunile în diferite limbi și de riscul unor divergențe în jurisprudența Curții.

Dacă aceste condiții sunt satisfăcute, instanța națională se poate abține de a le trimite cererea de Curtea de Justiție și își asumă responsabilitatea pentru soluționarea litigiului. Această excepție este cunoscută ca doctrina „actului clar”: „actul este clar și deci judecătorul care judecă în ultimă instanță se poate abține de la a sesiza Curtea de Justiție, în cazul în care aplicarea dreptului comunitar nu mai lasă loc la nici o îndoială”. În aceste împrejurări, judecătorul național este perfect capabil să aplice singur dreptul comunitar³⁰.

Teoria actului clar este de sorginte franceză și presupune că tribunalele administrative nu trebuie să trimită o chestiune de drept civil tribunalelor civile și invers, când ele consideră că norma este suficient de clară pentru a fi aplicată de ele însele.

Unii judecători naționali au încercat eludarea regulii din art. 234 alin.3 TCE invocând teoria „actului clar”. Ei au negat existența unei dificultăți de interpretare, deci și a necesității de a obține de la Curte un răspuns, pe care dâșii s-au considerat în măsură să-l formuleze. Acești judecători au ignorat, însă, că funcția procedurii hotărârii prejudiciale este aceea de a oferi dreptului comunitar o interpretare care să-i garanteze aplicarea uniformă în toate statele membre (nu doar să disipe eventualele obscurități sau ambiguități din normele comunitare). De aceea, se arată în doctrină că nu constituie o garanție a aplicării uniforme claritatea unei dispoziții în ochii unui judecător național.

Hotărârea CILFIT³¹ conține răspunsul dat de Curte mai multor probleme de drept, iar unele dintre ele, la o primă vedere, pot determina interpretări în sensuri diferite.

³⁰ Walter Cairns, *Introducere în legislația Uniunii Europene*, Editura Universal Dalsi, București, 2001, p. 156.

³¹ În fata Curții de Casație italiene se afla un litigiu între companiile importatoare de lână și Ministerul Italian al Sănătății, ce privea plata unei taxe fixe de control sanitar pentru lâna importată din țări care nu sunt state membre ale Comunității. Societățile comerciale au invocat Regulamentul nr. 827/68 din 28 iunie 1968 privind organizarea comună a pieței pentru anumite produse enunțate în anexa II la Tratat, regulament care, în art. 2 alin. (2), interzice statelor membre să perceapă taxe cu efect echivalent unei taxe vamale asupra produselor de origine animală importate, nespecificate în altă parte. Ministerul Sănătății s-a opus acestei susțineri, afirmând că lâna nu este

Curtea a avertizat totuși că posibilitatea de a ocoli Curtea Europeană de Justiție trebuie evaluată în lumina caracteristicilor speciale ale dreptului comunitar, ale dificultăților particulare în interpretarea sa, și ale riscului de apariție a disparităților în jurisprudența statelor membre³².

Este important de reținut că Hotărârea CILFIT nu confirmă teoria „actului clar“. Ea conține indicații atât de precise, izvorând din exigențele proprii interpretării dreptului comunitar, încât eventualitatea ar trebui să fie mai mult teoretică decât reală. Astfel, Curtea reamintește exigența fundamentală a uniformității, care se impune atât instanțelor naționale, cât și Curții înseși. Exigența atrage trei coordonate care trebuie avute în vedere: coexistența unor texte redactate în limbi diferite, de valoare egală; utilizarea de termeni cu înțeles autonom în dreptul comunitar (nu obligatoriu acela dintr-o limbă sau alta, dintr-un sistem de drept sau altul) și – în fine – necesitatea ca fiecare dispoziție să fie plasată în contextul de reglementare din care face parte și să nu fie interpretată decât în lumina ansamblului dreptului comunitar, a finalității sale și a stadiului dezvoltării acestuia la data la care prevederea respectivă trebuie aplicată.

Mai mult, instanțele naționale, chiar dacă au pe rol aceeași cauză pentru care au obținut deja o hotărâre prejudicială, nu se află în fața vreunui impediment pentru a solicita Curții o nouă hotărâre prejudicială, supunându-i probleme de interpretare spre a obține o mai clară și precisă apreciere a domeniului și înțelesului hotărârii prejudiciale anterioare.

Hotărârea CILFIT este remarcabilă prin semnalarea dificultăților de interpretare în dreptul comunitar, care impun o rezolvare originală, combinând interpretarea literală, sistematică și teleologică.

Doctrina actului clar în dreptul comunitar este expresia unui compromis în care Curtea a căutat să întărească colaborarea cu instanțele supreme, prin permisiunea ce le-o acordă de a-și asuma responsabilitatea de a decide asupra dreptului comunitar în chestiuni al căror răspuns este evident, iar, pe de altă

inclusă în anexa II la Tratat. Prin urmare, lâna nu ar fi supusă unei organizări commune a piețelor agricole.

În momentul în care Curtea de Casație plănuia să folosească procedura hotărârii prejudiciale, Ministerul Sănătății a obiectat, susținând că lâna nu este unul din produsele prevăzute de Regulament și că este atât de evidentă excluderea, încât nu trebuie folosită procedura hotărârii prejudiciale. Companiile în cauză au pledat în sensul că, atât timp cât deciziile Curții de Casație nu sunt supuse căilor de atac, aceasta este obligată să folosească procedura hotărârii prejudiciale.

În aceste circumstanțe, Curtea de Casație a decis să consulte Curtea de Justiție cu privire la paragraful 3 al art. 234 al Tratatului, în chiar această problemă a irelevanței întrebării pentru soluționarea cauzei.

³² Walter Cairns, *op. cit.*, p. 159.

parte, să le încurajeze pe această cale să folosească procedura hotărârii prejudiciale în celelalte chestiuni, asupra cărora au dubii.

În al doilea rând, condițiile sunt atât de stricte tocmai pentru a determina instanțele supreme să nu abuzeze de doctrină atunci când nu doresc să respecte jurisprudența Curții.

De asemenea, hotărârea Curții trebuie privită și în contextul reacției unor instanțe naționale la doctrina efectului direct al prevederilor directivei, unele din acestea nefiind chiar entuziasmate de jurisprudența Curții în acest sens.

Hotărârile prejudiciale sunt obligatorii pentru tribunalele la care sunt pendinte cauzele care urmează a fi soluționate. Autoritatea hotărârilor prejudiciale, care sunt pronunțate în virtutea trimiterilor din partea organelor naționale de jurisdicție, se extinde și asupra celorlalte organe naționale de jurisdicție chemate să acționeze cu privire la aceeași cauză, dată fiind poziția lor în sistemul jurisdicțional intern, atunci când se exercită căile de atac aferente³³.

Procedura chestiunii prejudiciale oferă un rol deosebit de important instanțelor naționale, în special când este vorba de protecția juridică directă și imediată a persoanelor, excluzând întreaga putere discreționară a statului îndreptată contra interesului acestei protecții. S-a decis în consecință, că în cazul complexității unor situații dintr-un anumit stat, nu trebuie să fie alterată natura juridică a unor dispoziții comunitare direct aplicabile, deoarece în măsura în care dispozițiile conferă justițiabililor drepturi pe care jurisdicțiile naționale trebuie să le salvgardeze, acestea din urmă sunt ținute să asigure protecția acelor drepturi, înțelegându-se că este atributul ordinii juridice a fiecărui stat membru de a desemna jurisdicția competentă și, prin urmare, de a califica aceste drepturi potrivit criteriilor dreptului intern.

THE INVOCATION OF THE PREJUDICIAL MATTER – OBLIGATION OR FACULTY OF THE NATIONAL INSTANCES

Abstract

Article 234 of the European Community Treaty was used as a means to develop the understructure of the judicial community order. The procedure of the prejudicial matter confers an important role to the national instances, especially when the direct and [immediate](#) judicial protection of certain persons is concerned, excluding the whole discretionary power of the state, against the interest of that protection.

³³ Iuliana Weber, *op. cit.*, p. 86.

Therefore, it was decided that in the case of the complexity of some situations in a certain state, the judicial nature of some directly applicable community dispositions should not be altered because, as the dispositions confer to the parties some rights that must be protected by the national jurisdictions, the latter are meant to ensure the protection of those rights, meaning that the attribute of the judicial order of each member state to designate the competent jurisdiction and, therefore, to qualify these rights according to the criteria of intern law.

The mechanism of the prejudicial matter traces a way of collaboration between the national judge invested with the clarification of litigation and the Court of Justice, which has the uniform and authentic obligation of the community law, interpretation which is imposed thanks to the fact that the community law is superior to the national law of the member states, rather than by a superior rank of the interpreter.

Through the procedure of the prejudicial matter, the European Court of Justice reached a panoramic vision over the Community, vision that leads to a detailed knowledge of the practice of the quality of community judge by the national instances.